

Hushållningssällskapets kompetensutveckling i syd AB
Org.nr 556750-2777
Att: hans.martinsson@huskab.se

2023-10-31
Dnr 2023:1358

Beslut

efter kvalitetsgranskning av undervisningens
kvalitet i gymnasieskolans yrkesämne
skogsmaskiner vid Önnestadsgymnasiet i
Kristianstad kommun, med
Hushållningssällskapets Kompetensutveckling i
Syd AB som huvudman

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Önnestadsgymnasiet avseende undervisningens kvalitet i gymnasieskolans yrkesämne skogsmaskiner.

Hushållningssällskapets Kompetensutveckling i Syd AB har godkännande att bedriva naturbruksprogrammet inriktning skogsbruk vid Önnestadsgymnasiet i Kristianstads kommun enligt Skolinspektionens beslut den 12 september 2016 (dnr 32-2016:856).

Granskningens syfte är att granska om elever på gymnasieskolans yrkesprogram ges förutsättningar att uppnå ett gott yrkeskunnande.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning av om elever på gymnasieskolans yrkesprogram ges förutsättningar att uppnå ett gott yrkeskunnande, utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bilaga 1). Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom något område anges ett utvecklingsområde. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då också av huvudmannen. I bilaga 2 återfinns granskningens författningsstöd.

Skolinspektionen besökte Önnestadsgymnasiet den 18–19 september 2023. Besöket genomfördes av utredarna Ulrika Rosengren och Richard Plym.

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- En lektionsobservation
- En gruppintervju med elever
- En intervju med yrkeslärare
- Två intervjuer med apl-handledare
- En intervju med rektor och biträdande rektor
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt statistik som finns att tillgå om den aktuella skolenheten.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras våren 2024.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i yrkesämnet skogsmaskiner i flera delar utformas för att eleverna ska kunna utveckla ett gott yrkeskunnande, men att utvecklingsområden finns.

Undervisningens innehåll

Utifrån framtagna kvalitetskriterier har Skolinspektionens utredning inte visat annat än att verksamheten inom det granskade området fungerar väl.

Undervisningens form

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- **integrera ett jämställdhetsperspektiv i undervisningen.**

Rektorn behöver därför inleda ett utvecklingsarbete inom området.

Undervisning om och för hållbar utveckling

Utifrån framtagna kvalitetskriterier har Skolinspektionens utredning inte visat annat än att verksamheten inom det granskade området fungerar väl.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 30 april 2024 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån det identifierade utvecklingsområdet och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2023:1358) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Sammanfattning

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i yrkesämnet skogsmaskiner i flera delar utformas för att eleverna ska kunna utveckla ett gott yrkeskunnande, men att utvecklingsområde finns.

Granskningen av undervisningens innehåll visar att undervisningen utformas så att eleverna får träna på autentiska arbetsuppgifter. Undervisningen ger även eleverna förutsättningar att utveckla ett yrkesspråk både genom medvetna insatser och kontinuerligt i undervisningen. Granskningen visar vidare att skolans arbete med att förbättra former för samverkan mellan skolan och apl har utvecklats, men att de nya strukturerna och rutinerna ännu inte är implementerade fullt ut i ämnet skogsmaskiner.

Granskningen av undervisningens form visar att teori och praktik vävs samman och lektionerna utgår från en tydlig struktur. Undervisningen läggs upp på samma sätt för samtliga elever, men det finns utrymme för att göra anpassningar utifrån enskilda elevers behov. Det gäller både för de elever som behöver stöd för att nå målen och de som behöver mer utmaningar. Eleverna får reflektera över sin arbetsprocess och ges möjlighet till delaktighet i undervisningen. Däremot visar granskningen att undervisningen inte omfattar ett medvetet arbete kring jämställdhet där eleverna ges möjlighet att resonera och reflektera kring föreställningar om kön och maskulinitetsnormer inom branschen.

Granskningen av undervisning om och för hållbar utveckling visar att frågor som rör hållbar utveckling tas upp både i den teoretiska undervisningen och i praktiska övningar.

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive område.

Undervisningens innehåll

Här bedöms i vilken utsträckning undervisningens innehåll ger förutsättningar för eleverna att utveckla ett gott yrkeskunnande. Undervisning av hög kvalitet utmärks av att elevernas arbetsuppgifter är autentiska och relevanta, och ger förutsättningar att utveckla specifika yrkeskunskaper. I bedömningen ingår att arbetsuppgifterna ger eleverna förutsättningar att hantera processer och situationer de kan möta i ett framtida yrkesliv och att det finns ett samband mellan skolförlagd och arbetsplatsförlagd undervisning. Genom undervisningen får också eleverna förutsättningar att utveckla ett yrkesspråk.

Motivering till bedömning

Arbetsuppgifterna ger eleverna förutsättningar att utveckla specifika yrkeskunskaper

Granskningen visar att undervisningen utformas så eleverna får använda maskiner och teknisk utrustning som de kommer att möta i yrkeslivet. Under Skolinspektionens rundvandring på skolan visar läraren bland annat utbildningssalar och hallar för arbete med motorsåg, röjsåg och maskinunderhåll. Både eleverna och läraren berättar att eleverna får tillgång till att exempelvis köra terrängfordon själva när de klarat vissa tester och prov. Det finns även två simulatorer där den ena är ny och av samma märke som skolans tre skotare, vilket eleverna säger ger en bra träning inför att köra i skogen. Det framgår också av lärarintervjun att eleverna också får köra i trafik, framför allt med traktor. Under rundvandringen sitter elever i simulatorsalen och turas om att köra en skördare virtuellt. Läraren visar också en av skolans två övningsgårdar och säger att dessa, tillsammans med huvudmannens stora arealer med skogsmark, ger goda förutsättningar för eleverna att utveckla de yrkeskunskaper eleverna ska ha med sig när det går ut i arbetslivet.

Av intervjuer och lektionsobservationer framgår att undervisningen planeras så att eleverna får träna på autentiska arbetsuppgifter. Lärare berättar att eleverna får genomföra verkliga uppdrag i huvudmannens skogar där de får öva på att utföra olika arbetsuppgifter som ta fram körvägar, göra miljö- och säkerhetsövervägningar, köra skördare och skota. Läraren framhåller att mängdträning är viktig för att eleverna ska lyckas väl i yrkeslivet efter skolan. Ett exempel på en målsättning är att alla elever i undervisningsgruppen ska klara att arbeta en hel dag i skördaren, vilket läraren beskriver som en avancerad och krävande uppgift.

Granskningen visar även att eleverna får utföra service och underhåll samt enklare reparationer av den tekniska utrustningen både på skolan och ute i fält. Under lektionsobservationen berättar läraren att det är bra att en av skotarna är lite äldre så eleverna får chansen att utföra enklare underhåll och reparationsarbete.

Undervisningen ger eleverna förutsättningar att utveckla ett yrkesspråk

Läraren och elever beskriver att arbetet med att rusta eleverna med ett yrkesspråk påbörjas i år ett då eleverna får börja med att bekanta sig med ämnesspecifika ord och begrepp genom att bland annat göra egna ordlistor. Eleverna beskriver att deras yrkesspråk också kommer med som en naturlig del av undervisningen. Både läraren och elever berättar att en viktig del av undervisningen är förberedelser för att kommunicera inom ett lag när de kommer ut i yrkeslivet och att det då är viktigt att undvika missförstånd, inte minst ur ett säkerhetsperspektiv. Under lektionsobservationen i fält framgår att läraren använder yrkesspecifika ord och begrepp. Under observationen benämner exempelvis läraren olika delar på

skotaren och berättar vad dessa delar heter. Läraren förklarar vad delarna är till för samt delger egna erfarenheter och risker med dessa när man arbetar i skotaren.

Former för att integrera apl med undervisningen har utvecklats, men arbetet har inte implementerats i ämnet

Granskningen visar att det finns strukturer och rutiner för samverkan mellan skolan och elevernas apl, men dessa är inte fullt ut implementerade i ämnet skogsmaskiner. Rektorn säger att apl är en väsentlig del av elevernas utbildning och en bra apl är nyckeln för att eleverna ska få ett gott yrkeskunnande och goda möjligheter till anställning efter studenten. Rektorn och biträdande rektorn berättar att de har identifierat att skolans strukturer och rutiner kring apl har behövt stärkas. För det ändamålet har skolan anställt en apl-samordnare som ska sköta det administrativa och följa upp samarbetet. Biträdande rektorn säger att det är planerat så att lärarens undervisningstid minskar när eleven är ute på apl, vilket ska möjliggöra för läraren att besöka eleverna under deras apl. Skolans fyra lärare på inriktningen ska också samverka så om inte ansvarig lärare kan göra besök så ska någon av de andra lärarna rycka in. De intervjuade apl-handledarna uppger att de haft apl-elever från skolan i flera år och beskriver att samverkan mellan skolan och apl har förbättrats betydligt de senaste åren. Den ena handledaren berättar att eleverna nu är mer kunniga och förberedda på vad de ska göra under apl.

Av den inskickade dokumentationen framgår att handledaren i samverkan med apl-ansvarig lärare ska lägga upp elevens utbildning på arbetsplatsen där eleven genomför sin apl. Läraren berättar att alla apl-perioder är kopplade till specifika kurser och kursinnehåll. En apl-handledare beskriver också att hen har haft kommunikation med läraren om kursmål samt vad eleven behöver för stöd och anpassningar. Granskningen visar att skolan skickar med eleverna en blankett med information om vad eleven förväntas öva på och utrymme för apl-handledaren att fylla i både vad eleven gjort och ett omdöme kring hur eleven utfört dessa uppgifter. Ena apl-handledaren säger även att ett trepartssamtal var planerat under förra apl-perioden, men blev av olika skäl inte genomfört. Båda apl-handledarna säger att de har kontakt med läraren flera gånger under apl-perioden för att utbyta information.

I intervjuerna berättar apl-handledarna att de efter den senaste apl-perioden skrev omdöme om sina respektive elever där de beskrev vad eleven var bra på och vad de behövde jobba på. Båda apl-handledarna säger att omdömet bör ha gett läraren en god bild av elevernas kunskaper efter apl.

I intervjuerna med elever och läraren framgår dock att alla planerade besök på elevernas apl inte har genomförts som planerat och att de nya rutinerna kring samverkan mellan skola och apl inte har fungerat fullt ut. Läraren säger också att arbetet kring apl kan förbättras.

Undervisningens form

Här bedöms i vilken utsträckning undervisningens form ger förutsättningar för eleverna att utveckla ett gott yrkeskunnande. Undervisning av hög kvalitet utmärks av att den är varierad och strukturerad och en tydlig koppling mellan teori och praktik. Det finns en röd tråd mellan undervisningen i skolan och det arbetsplatsförlagda lärandet. I undervisningen tas hänsyn till varje enskild elevs behov och förutsättningar för att nå ett gott yrkeskunnande. Eleverna görs kontinuerligt delaktiga och ges utrymme för reflektion. Jämställdhetsperspektivet integreras i undervisningen, inklusive i samband med apl.

Motivering till bedömningen

Undervisningen är strukturerad och teori och praktik vävs väl samman

Granskningen visar att lektionerna har en tydlig struktur samt att teori och praktik länkas samman i undervisningen. Både läraren och elever beskriver att det är vanligt att lektionerna i ämnet skogsmaskiner är förlagda som heldagar i ute i skogen och att de följer en tydlig struktur. Lektionerna inleds vanligen med en teorigenomgång av det som de ska arbeta med under och i slutet av passet summerar de vad de arbetat med. Från inskickad dokumentation kring lektionsplanering framgår hur teorilektioner på skolan vävs ihop med praktik under lektionerna i fält och att det finns en variation i lektionsinnehållet. Läraren ger som exempel att de nyligen började en heldag i skogen med teori kring att ta fram körvägar för skördaren som både minimerar skadeverkningar på skogen och effektiviserar körvägen. Därefter fick eleverna själva ge förslag på hur körvägen skulle kunna snitslas fram inför gallringen. Eleverna berättar också att det blir mindre tråkigt med teori i fält och att de har mycket lättare att ta till sig teorin när de är ute i skogen och ska utföra en praktisk uppgift. Men de säger även att det är viktigt att ha med sig vissa baskunskaper från tidigare teorilektioner i skolan när de kommer ut i fält så att de till exempel förstår vilka träd som ska lämnas när de utför ett gallringsuppdrag.

Undervisningen tar hänsyn till de enskilda elevernas behov och förutsättningar

Granskningen visar att undervisningen läggs upp på samma sätt för samtliga elever men att det finns utrymme för att göra anpassningar utifrån enskilda elevers behov. Under lektionerna roterar eleverna mellan olika arbetsuppgifter, som till exempel att utföra gallring, skota eller genomföra underhåll och reparationer på maskinerna. Läraren berättar att hen kan både stödja och utmana elever utifrån deras individuella behov. Som exempel beskriver läraren att hen har fått mer tid att undervisa elever som tagit längre tid på sig att få in handgrepp och tempo i skördaren, medan elever som haft lätt för att lära sig skördaren tidigt har fått köra självständigt.

I rektorsintervjun framkommer att skolan har ett team med bland annat en specialpedagog som stöttar elever som har utmaningar i de teoretiska delar av de praktiska kurserna samt bistår yrkeslärare om det ska genomföras omprov som rör praktiska moment.

Eleverna får reflektera över sin arbetsprocess och ges möjlighet till delaktighet i undervisningen

Granskningen visar att eleverna får tillfälle att reflektera över sin arbetsprocess. I intervjun berättar läraren att hen frågar eleverna vad tanken är bakom en handling, i syfte att eleven ska reflektera över sin arbetsprocess och så att hen kan förstå hur eleven har tänkt. Läraren säger att det då blir en integrering av teori, praktik och reflektion för eleven. Under Skolinspektionens lektionsobservation i fält gick läraren tillsammans med eleven igenom elevens utförda gallring och ställde reflekterande frågor till eleven, som till exempel "hur resonerade du här?", "vad kommer det sig att du tog beslutet att ta det trädet men inte det?", "om du skulle ta ner mer träd vilka träd skulle du ta i så fall?". Eleven beskrev hur hen resonerat medan läraren ställde följdfrågor och samtalet utvecklades till resonemang kring möjliga alternativa beslut. Av intervjuer med både elever och läraren framgår att eleverna även ges möjlighet till delaktighet i undervisningen genom att till exempel tillmötesgå elevernas förslag på hur lektionen ska läggas upp, till exempel då eleverna under den föregående lektionen ville byta en hydraulcylinder på skotaren före de lade om banden på den.

Eleverna ges sällan möjligheter att reflektera över stereotypa maskulinitetsnormer i undervisningen

Granskningen visar att skolan har ett värdegrundsarbete, men att undervisningen saknar ett integrerat jämställdhetsperspektiv utifrån branschens yrkeskultur. Av intervjuer med elever och läraren framgår att undervisningen har vissa inslag kring delar av diskrimineringsgrunderna, till exempel kring etnicitet.

Rektorn och biträdande rektorn säger att de har identifierat att skolan behöver insatser kring värdegrund, att det ska vara okej att inte följa normen. De har därför startat ett omfattande värdegrundsarbete som även inkluderar skolans internat. De lyfter också att läraren i skogsmaskiner är en bra förebild för eleverna.

Däremot framgår av intervjuerna att undervisningen inte har några moment där eleverna får reflektera över frågor relaterade till kön i skogsbruket. Av intervjuerna framgår att läraren inte heller tar upp frågor om exempelvis hur arbetsmiljön kan påverkas av stereotypa könsnormer i samband med elevernas apl. Detta trots att både läraren och en apl-handledare i intervjuerna ger exempel på tufft klimat för kvinnor i branschen. Därmed ingår inte moment där eleverna får utveckla förståelse för hur skogsbranschens maskulinitetsnormer och överrepresentation av män kan ta sig uttryck och påverka arbetsmiljön när eleverna kommer ut i yrkeslivet.

Undervisning om och för hållbar utveckling

Här bedöms i vilken utsträckning undervisning om och för hållbar utveckling ger förutsättningar för eleverna att utveckla ett gott yrkeskunnande. Undervisning av hög kvalitet utmärks av att den är utformad för att ge eleverna en fördjupad förståelse för hållbar utveckling inom yrkesområdet. Undervisningen ger också verktyg för att observera och analysera hållbarhetsfrågor som är av vikt för yrkeskunnandet. I undervisningen finns genomgående ett hållbarhetsperspektiv som förbereder eleverna för att kunna göra självständiga och reflekterade val i det framtida yrkeslivet.

Motivering till bedömningen

Undervisningen ger eleverna möjligheter att utveckla en förståelse för hållbar utveckling genom både teori och praktik

Granskningen visar att eleverna ges förutsättningar utveckla förståelse för hållbar utveckling genom både teori och praktik. Både elever och läraren beskriver i intervju vikten av kunskaper kring miljö och hållbarhet för ett gott yrkeskunnande. Eleverna berättar att de pratar om körstil för att hålla nere dieselförbrukning och att de har pratat om miljöfrågor, till exempel om vad de ska lämna i naturen vid gallring och att de får öva på att risa på rätt sätt när de jobbar i skogen. Under Skolinspektionens lektionsobservation pratar läraren med eleverna om vikten av till exempel lägga ut körvägen för att minimera körskador och minska förbrukning av drivmedel och eleverna reflekterar kring olika alternativa möjligheter.

I intervjun beskriver läraren att de i undervisningen pratar om lokala miljöaspekter, som till exempel konsekvenser vid val av trädslag på olika ståndorter och att vid gallring är risningen viktig för att skydda kvarvarande skog och mark. Även ekonomiska och globala aspekter tas upp i undervisningen, exempelvis får eleverna reflektera kring olika aspekter kring den svenska exporten av virke ut i världen. I samband med det momentet gör eleverna studiebesök på sågverk för att bland annat skapa förståelse kring hur val av trädslag är sammankopplat med ekonomi på ett lokalt plan men även skapa förståelse ur ett vidare globalt perspektiv.

Läraren säger att ergonomi ingår i undervisningen och nämner till exempel att tack vare simulatoren är det lättare att lära eleverna hur de ska sitta i maskinen. Läraren berättar även att hen samarbetar med idrottsläraren kring att lära eleverna vikten av god ergonomi i yrket som maskinförare. Elever, läraren och apl-handledarna betonar säkerhetstänket och nämner till exempel vikten av att ha kommunikation och ögonkontakt när de rör sig i skogen och att anpassade skor och kläder är ett måste.

Identifierat utvecklingsområde

Undervisningens innehåll

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet, men vill framhålla betydelsen av att det utvecklingsarbete som genomförts gällande samverkan mellan undervisning och apl implementeras och att rektorn säkerställer att så sker även inom ämnet skogsmaskiner.

Undervisnings form

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom följande:

- integrera ett jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Av läroplanen framgår att lärare ska synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter och val.¹ Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina förmågor och intressen utan att begränsas av normer till exempel kring maskulinitet.² Skolans demokratiuppdrag innebär bland annat att stärka elevernas kunskaper om makt och inflytande och tydliggöra att alla elever ska ha likvärdigt utrymme i skolan, arbetslivet och i samhället i stort.

Regeringens övergripande mål för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.³ För skogsnäringen innebär det till exempel att kvinnor och män ska ha lika förutsättningar att utbilda sig och arbeta inom skogssektorn samt vara aktiva skogsägare.⁴

Av granskningen framgår att jämställdhetsperspektivet inte på ett medvetet sätt integreras i undervisningen, även om lärare och skolläda­ring synliggjort vissa aspekter av normer kring män och maskulinitet. Genom att i större utsträckning reflektera över stereotypa maskulinitetsnormer i skogsbruket och genom att diskutera jämställdhetsfrågor kopplade till exempelvis yrkeskulturen i branschen med eleverna, kan undervisningen bidra till att skapa förståelse hur ett jämställdhetsarbete kan bedrivas i elevernas kommande yrkesliv.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärarna förutsättningar att utveckla undervisningen så att ett jämställdhetsperspektiv integreras i undervisningen. Exempelvis kan lärare reflektera över hur de genom

¹ Lgy 11, avsnitt 2.1, Kunskaper, Riktlinjer.

² Lgy 11, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppgifter, En likvärdig utbildning.

³ Sveriges jämställdhetspolitiska mål [Mål för jämställdhet - Regeringen.se](#)

4 Skogsstyrelsen (2023) [17 vägar till en mer jämställd skogssektor. Rapport från regeringsuppdraget "Genomförande av åtgärder för en jämställd skogsnäring" \(skogsstyrelsen.se\)](#)

undervisningen kan utmana elevernas föreställningar om kön, maskulinitetsnormer och yrkeskunnande inom branschen. Lärare och elever kan också inför apl prata om hur föreställningar om maskulinitet kan ta sig uttryck och påverka arbetsmiljön samt efteråt reflektera kring elevernas erfarenheter av yrkeskulturen. Skolverket har material som kan användas i detta, se [Aktivt jämställdhetsarbete i skolan - Skolverket](#) och [Jämställdhet i apl - Skolverket](#).

Undervisning om och för hållbar utveckling

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet.

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Tilda Lindell, beslutsfattare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Ulrika Rosengren I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även Richard Plym och Ewa Mölleryd deltagit.

Bilaga 1: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Granskningens frågeställning:

- I vilken utsträckning utformas undervisningen i yrkesämnet för att eleverna ska kunna utveckla ett gott yrkeskunnande?

Granskningens kvalitetskriterier:

Undervisningens innehåll

Uppgifter i undervisningen är autentiska och relevanta och ger förutsättningar för att utveckla specifika yrkeskunskaper. Uppgifter i undervisningen ger eleverna förutsättningar att hantera arbetsprocesser och situationer som de kan möta i ett framtida yrkes liv. Planeringen av uppgifter i undervisningen görs med hänsyn till vilka arbetsuppgifter eleverna utför under apl. Genom undervisningen ges eleverna förutsättningar att utveckla ett yrkesspråk.

Undervisningens form

Undervisningen är varierad och strukturerad. Undervisningen har en tydlig integrering mellan teori och praktik samt mellan undervisningen i skolan och det arbetsplatsförlagda lärandet. I undervisningen tas hänsyn till varje enskild elevs behov och förutsättningar för att nå ett gott yrkeskunnande. Eleverna görs kontinuerligt delaktiga och ges utrymme för reflektion i undervisningen. Jämställdhetsperspektivet integreras i undervisningen, inklusive i samband med apl.

Undervisning om och för hållbar utveckling

Undervisningen utformas för att ge eleverna en fördjupad förståelse för hållbar utveckling inom yrkesområdet, samt verktyg för att observera och analysera hållbarhetsfrågor som är av vikt för yrkeskunnandet. I undervisningen anläggs kontinuerligt hållbarhetsperspektiv på ett sätt som förbereder eleverna för att kunna göra självständiga och reflekterade val i det framtida yrkeslivet.

Bilaga 2: Författningsstöd

Enligt skollagen 2010:800 ska utbildningen i gymnasieskolan utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet och en bas för rekrytering till högskolesektorn.⁵ Yrkesprogrammen ska utgöra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning.⁶ Yrkesprogrammen ska innehålla arbetsplatsförlagt lärande.⁷ Av gymnasieförordningen framgår att arbetsplatsförlagt lärande ska förekomma på alla yrkesprogram i gymnasieskolan i minst 15 veckor.⁸

I läroplanen anges att det är skolans ansvar att varje elev på ett nationellt yrkesprogram inom gymnasieskolan ges möjlighet att uppnå kraven för en yrkesexamen, som innebär att eleven har uppnått en av branschen godtagbar nivå av yrkeskunnande för att vara väl förberedd för yrkeslivet.⁹

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.¹⁰ Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.¹¹

Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Rektorn har som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna ett ansvar för skolans resultat och inom givna ramar ett särskilt ansvar för bland annat följande. Att utbildningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv och att den organiseras så att den ger utrymme för eleverna att mötas och arbeta tillsammans oberoende av könstillhörighet. Att lärare och annan personal får möjligheter till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjlighet att dela med sig av sin kunskap samt att lära av varandra för att utveckla utbildningen.¹²

Av läroplanen framgår vidare att läraren i undervisningen ska skapa en sådan balans mellan teoretiska och praktiska kunskaper som främjar elevernas lärande samt utnyttja de kunskaper och erfarenheter av arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång. Läraren ska också stimulera, handleda och stödja eleven samt i undervisningen beakta resultat av utvecklingen inom ämnesområdet och för undervisningen relevant pedagogisk och

⁵ 15 kap. 3 § skollagen (2010:800).

⁶ 16 kap. 3 § skollagen.

⁷ 16 kap. 16 § skollagen.

⁸ 4 kap. 12 § gymnasieförordningen (2010:2039).

⁹ Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan (Lgy11), avsnitt 2.1 Kunskaper, Mål.

¹⁰ 2 kap. 9 § skollagen

¹¹ 3 kap. 14 § skollagen

¹² 4 kap. 4 § skollagen, Lgy 11, avsnitt 2.6, Rektorns ansvar

annan forskning. Vidare ska lärare synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter och val.¹³ Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina förmågor och intressen utan att begränsas av föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt.¹⁴

I läroplanen framgår att eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin förmåga att "observera och analysera människans samspel med sin omvärld utifrån perspektivet hållbar utveckling".¹⁵ Vidare återfinns i examensmålen för Naturbruksprogrammet och Restaurang- och livsmedelsprogrammet skrivningar kring hållbar utveckling. I examensmålen för Restaurang- och livsmedelsprogrammet framgår att utbildningen ska leda till en fördjupad förståelse av de etiska frågor som livsmedelshantering, försäljning och hållbar utveckling ställer. De etiska frågeställningarna ska även omfatta de tidigare stegen i produktionskedjan, som djurhållning, odling, transport och förädling. Av examensmålen för Naturbruksprogrammet framgår bland annat följande. Att bruka naturen på ett sätt som främjar hållbar utveckling och vårdar ekosystemen ställer krav på såväl biologiska och ekologiska som tekniska och ekonomiska kunskaper. Utbildningen ska utveckla elevernas förståelse av naturens mångfald och hur olika verksamheter använder och påverkar naturen och biologiska processer. I detta ingår också kunskaper om olika energiformer och om energiomsättning. Utbildningen ska ge eleverna möjligheter att kritiskt granska och reflektera över hur vi kan bruka naturen för en hållbar utveckling.¹⁶ I ämnesplanerna för ämnena skogsmaskiner¹⁷ respektive bageri- och konditorikunskap¹⁸ finns en beskrivning av ämnet som helhet, ämnets syfte med målpunkter, och en beskrivning av de kurser som ingår i ämnet. För varje kurs finns centralt innehåll och betygskriterier.

¹³ Lgy 11, avsnitt 2.1, Kunskaper, Riktlinjer.

¹⁴ Lgy 11, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppgifter, En likvärdig utbildning.

¹⁵ Lgy11, avsnitt 2.1 Kunskaper, Mål.

¹⁶ Förordning (SKOLFS 2010:14) om examensmål för gymnasieskolans nationella program med bilaga. Enligt 1 § ska de examensmål som framgår av bilagan till förordningen gälla för gymnasieskolans nationella program. Dessa mål gäller utöver de gemensamma kunskapsmål som anges i läroplanen.

¹⁷ Skolverkets föreskrifter om ämnesplan för ämnet skogsmaskiner i gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå (SKOLFS 2014:69).

¹⁸ Skolverkets föreskrifter om ämnesplan för ämnet bageri- och konditorikunskap i gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå (SKOLFS 2010:64).